
ЧУКАНОВА С. О.,
координатор Американської
Бібліотеки ім. В. Китастого,
Національний університет
«Києво-Могилянська академія»,
м. Київ

ЗНАЧЕННЯ СТАНДАРТІВ АМЕРИКАНСЬКОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ З АКРЕДИТАЦІЇ МАГІСТЕРСЬКИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМОЛОГІЇ У ВНЗ США

Статтю присвячено питанню значущості акредитаційних стандартів, розроблених Американською бібліотечною асоціацією з реформування вищої бібліотечної освіти у Сполучених Штатах Америки.

Ключові слова: вища бібліотечна освіта, Американська бібліотечна асоціація, інформологія, бібліотекознавство, освітні акредитаційні стандарти, США.

Publication is dedicated to the issue of meaning ALA accreditation standards for MA in LIS programs in higher educational establishments in the USA.

Key words: higher education in LIS, American Library Association, library and information science, educational accreditation standards, USA.

Статья посвящена вопросам значения аккредитационных стандартов, разработанных Американской библиотечной ассоциацией с целью реформирования библиотечного образования в Соединенных Штатах Америки.

Ключевые слова: высшее библиотечное образование, Американская библиотечная ассоциация, информология, библиотековедение, образовательные аккредитационные стандарты, США.

Постановка та обґрунтування актуальності теми. Акредитаційні стандарти в освіті відіграють велику роль, особливо якщо ми говоримо про вищу освіту. Говорячи про систему освіти у США, зазначимо, що такої установи як Міністерство освіти у США не існує, тому професійною освітою переймаються фахові організації на кшталт професійних асоціацій. У бібліотечній справі основною організацією, яка переймається питаннями розвитку професії є Американська бібліотечна асоціація. Для порівняння скажемо, що в Україні ситуація докорінно відрізняється. Закон України «Про вищу освіту» (2002 р.) визначає основну мету діяльності вищого навчального закладу як «забезпечення умов, необхідних для отримання особою вищої освіти, підготовка фахівців для потреб України» [2]. Саме тому ми повинні аналізувати також і зарубіжний позитивний досвід, щоб покращити якість професійної підготовки в Україні взагалі та бібліотечних працівників зокрема. Проблема підвищення якості бібліотечної освіти в Україні потребує врахування позитивного досвіду та прогресивних ідей зарубіжних країн, зокрема Сполучених Штатів Америки. На сьогоднішній день неможливо оминути увагою проблему професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі бібліотекознавства та інформології, адже ми живемо в час інформаційних технологій. Історія становлення бібліотечної освіти у США цікавить нас як приклад професійної освіти,

потребу в якій зазначила Американська бібліотечна асоціація з метою підготовки якісних кадрів у своїй галузі. Актуальність нашого дослідження полягає в аналізі американського досвіду у запровадженні акредитаційних стандартів системи бібліотечної освіти з метою застосування найкращих практичних інноваційних рішень на теренах України.

Виокремлення невирішених аспектів проблеми. Невирішеним на сьогоднішній день є питання впливу професійних організацій на вищу освіту у США взагалі та впливу Американської бібліотечної асоціації на бібліотечну освіту у США зокрема.

Мета статті – розглянути значення акредитаційних стандартів, розроблених Американською бібліотечною асоціацією для магістерських програм з бібліотекознавства та інформології у ВНЗ США.

Аналіз досліджень та публікацій. Американську бібліотечну освіту вивчають як вітчизняні, так і зарубіжні бібліотекознавці та педагоги. Серед вітчизняних бібліотекознавців можемо назвати В. Пашкову, Т. Ярошенко, Т. Гранчак, О. Сербіна. Зарубіжні бібліотекознавці Р. Рубін, Дж. Річардсон, К. Мак Кук досліджують історію та сучасний стан бібліотечної освіти у США.

Викладач факультету інформатики Каліфорнійського університету (США) Джон Річардсон вважає, що американське бібліотекознавство зародилось у XIX столітті в Німеччині. Розвивалось бібліотекознавство спо-

чатку як дисципліна економічного спрямування, а згодом за сприяння Мелвіла Дьюї, видатного американського бібліотекознавця – ця наука стала навчальною дисципліною. Бібліотекознавство вважалось прикладною спеціальністю, тому що навчання проводилось в основному в процесі роботи у публічній бібліотеці. Перша бібліотечна школа (кафедра) при Колумбійському університеті (США) діяла в традиціях Американського прагматизму: освіта була покликана вирішити практичні питання, притаманні професії бібліотекаря [9].

Суголосно є позиція щодо цього питання американського бібліотекознавця Річарда Рубіна, який вважає, що бібліотечна освіта у США мала місце саме завдяки усвідомленню бібліотекарями – практиками необхідності якісної професійної освіти, спрямованої на подолання професійних проблем, з якими фахівці стикались у повсякденній роботі. Він зазначає, що до середини XIX століття у США не стояло питання про необхідність бібліотечної освіти. Американські бібліотекарі навчались методом спроб та помилок, але у період з 1850 до 1875 почали з'являтися перші бібліотечні наукові статті, а також бібліотечні кон-

ференції, на яких почали обговорювати нагальні питання у галузі бібліотечної справи в США [10, с. 352].

Як зазначає Н. Спесивцева, викладач Марійського державного університету Йошкар – Оли: з відкриттям Бостонської публічної бібліотеки у 1854 році розпочався процес набуття бібліотеками функцій неофіційних центрів самоосвіти. Бібліотечні працівники США примірили на себе роль освітян та стали частиною процесу навчання протягом життя дорослого населення США у 20 – х рр. XX століття [4, с. 111].

Виклад основного матеріалу. Сучасна бібліотечна освіта у США складається із ступеню бакалавра (гуманітарних або точних наук) та магістерського ступеню із бібліотекознавства та інформології. Інформаційні технології відіграють велику роль у сучасній американській бібліотечній освіті, адже бібліотечна справа тісно пов'язана з інформаційними технологіями у сучасному світі [8, с. 2]. Власне ступінь магістра з бібліотекознавства та інформології у США легко комбінується з різними бакалаврськими ступенями з інших спеціальностей (див. табл.1). Багато вищих навчальних закладів у США, які пропонують магіс-

Табл. 1. Процес отримання бібліотечної освіти у ВНЗ США

терські програми з бібліотекознавства та інформології вимагають від абітурієнтів складати іспит з інформаційних технологій або основ програмування [6]. Такі вимоги на сьогоднішній день є нормою, адже навчальний план магістерської програми із бібліотекознавства та інформології повинен містити щонайменше одну інформаційну дисципліну (залежно від бібліотечної школи). Деякі ком'юніті коледжі (аналог українського технікуму) надають ступінь бакалавра зі спеціальності «інформаційний асистент». Фахівці у цій галузі також можуть працювати у бібліотеці, але виключно у відділах з технічного обслуговування та підтримки [8].

Наприклад, ступінь бакалавра з історії чи літератури разом із магістерським ступенем із бібліотекознавства та інформології дає підґрунтя майбутньому фахівцю, який обрав кар'єру у публічній або університетській бібліотеці. Ступінь бакалавра з біології або хімії у поєднанні з із магістерським ступенем із бібліотекознавства та інформології надає можливість майбутньому фахівцеві обрати кар'єру інформаційного аналітика чи технічного спеціаліста у дослідницькому центрі або лабораторії. Ступінь бакалавра з педагогіки разом з бібліотечною освітою дозволяють фахівцям працювати у шкільних та дитячих бібліотеках та медіа центрах [8, с. 2]. Особливо високо цінується філологічна освіта у купі з бібліотечною – такі спеціалісти вважаються найкращими каталогізаторами у наукових та публічних бібліотеках, особливо у відділах іноземної літератури [8, с. 3].

Цікаво, що таке ставлення до бібліотечної освіти у США було не завжди. Ця традиція складалась упродовж багатьох років, адже у період з 1800 по 1900 рр. XX ст. бібліотекарі, які обслуговували публічні бібліотеки у США навчалися на власному досвіді. Лише наприкінці XIX ст. з ініціативи видатного американського бібліотекознавця та розробника десяткової

класифікації, Мелвіла Луїса Косути Дьюї були запроваджені спочатку бібліотечні професійні конференції, що організовувались Американською бібліотечною асоціацією, а згодом було створено перші бібліотечні школи (кафедри) при вищих навчальних закладах у США. Від 1879 року розпочалося створення перших бібліотечних шкіл. Датою виникнення бібліотечної освіти у США офіційно можна назвати дату відкриття бібліотечної школи при Колумбійському університеті у Нью – Йорку в 1887 році [10, с. 353].

Можемо сказати, що основні принципи американської бібліотечної освіти були закладені у період із 1876 до 1923 роки. Американська бібліотечна асоціація опікувалась не лише питаннями бібліотечної освіти, але й питаннями освіти у США взагалі. Тому у 1924 році було сформовано Комісію з бібліотек та освітніх закладів для дорослих, долучившись до процесу навчання протягом життя [4, с. 508].

Процес акредитації магістерських програм із бібліотекознавства та інформології у ВНЗ США контролюється Американською бібліотечною асоціацією і здійснюється на основі вироблених нею стандартів. Стандарти Американської бібліотечної асоціації з акредитації магістерських програм із бібліотекознавства та інформології контролюють такі основні аспекти діяльності бібліотечної школи (кафедри):

- місія та цілі;
- навчальний план;
- професорсько - викладацький склад;
- студентське життя;
- фінансування та адміністрування;
- матеріально - технічна база;
- примітки (*тут та надалі переклад з англійської мови наш – С.Ч.*) [11].

Для прикладу пропонуємо власний переклад витягу з документу «Стандарти Американської бібліотечної асоціації з акредитації магістерських програм із бібліотекознавства та інформології» у редакції від 15 січня 2008 року: «І. Місія

та цілі. Місія та цілі програми повинні збігатися з місією та цілями навчального закладу та / або бібліотечної школи / кафедри (надалі — БШ), до уваги береться не просто присутність фахових дисциплін у навчальному плані, але й оцінюється також досягнення студентів та їхнє вміння на практиці довести свої знання.

1. Обов'язковим елементом є систематичне планування та розвиток програми, відповідність цілей програми цілям БШ.

2. Цілі магістерської програми визначаються відповідно до результатів навчання, яке охоплює опанування обов'язкових дисциплін.

3. Місія БШ повинна відображати філософію, принципи та етичні норми та засади дисципліни.

4. Зміст дисциплін повинен відповідати політиці, відображеній у документації професійних організацій.

5. Освітні послуги повинні бути якісними, має бути професійний викладацький склад.

6. Обов'язковими є дослідження з професійної проблематики.

7. Обов'язковою є міждисциплінарність.

8. Осмислення ролі бібліотеки як інформаційного центру для різних груп населення.

10. Розуміння ролі бібліотеки в сучасному інформаційному середовищі.

11. Відповідність програми потребам викладачів та студентів.

12. Кожна магістерська програма із бібліотекознавства та інформології оцінюється відповідно до мети та цілей, які ставить навчальний заклад.

Стандарти визначено як описові, вони наголошують на таких важливих аспектах діяльності бібліотечної школи (кафедри) як:

- систематичне планування;
- міждисциплінарні студії;
- використання різноманітних форм навчання;

- врахування вимог глобалізації, етичних норм, освітніх вимог до магістерських програм взагалі» [7; 11].

Висновки. На сьогоднішній день більшість роботодавців у сфері інформології та бібліотечної справи у США при відборі співробітників звертає увагу на те, чи була акредитована Американською бібліотечною асоціацією бібліотечна школа, яку закінчував кандидат на посаду [1; 3; 5; 12]. Для отримання роботи за фахом, ступінь магістра бібліотечних та інформаційних наук є обов'язковим. Процес акредитації бібліотечних шкіл Американською бібліотечною асоціацією надає можливість випускникам цих програм отримати необхідний мінімальний рівень підготовки [1; 11]. Після створення Американської бібліотечної асоціації розпочались серйозні розмови про утвердження бібліотечної професії та бібліотечної науки. Тоді ж постало питання про те, що бібліотечна справа повинна посісти належне місце серед наук та навчальних дисциплін [10, с. 353]. За відсутності такої установи як Міністерство освіти у США частково її функції виконуються професійними організаціями, зокрема Американською бібліотечною асоціацією, яка розробила акредитаційні стандарти для магістерських програм із бібліотекознавства та інформології у ВНЗ США [5; 11; 12]. Вона залишає за собою право проводити повну інспекцію бібліотечної школи (кафедри), яка функціонує при вищому навчальному закладі, але у той самий час надає свободу у розробці критеріїв оцінювання та відбору студентів [11]. Тож ми можемо на прикладі діяльності Американської бібліотечної асоціації прослідкувати ефективно залучення професійної спільноти до процесу підготовки майбутніх фахівців у галузі бібліотекознавства та інформології у США.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Библиотеки и библиотечное дело США : комплексный подход / Под ред. В. В. Попова. – М. : Информ-Система, 1992. – 294 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» (2002 р.) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14> – Назва з екрана.
3. Педагогіка вищої школи : курс лекцій : модульне навчання / А. М. Алексюк. – К. : ІСДО, 1993. – 220 с.
4. Спесивцева Н. Развитие образования взрослых в библиотеках США: исторический аспект / Н. Спесивцева // Вестник ТГПУ (TSPU Bulletin). – 2013. – № 1 (129). – С. 111 – 114.
5. Чуканова С. О., Історико-педагогічний аналіз реформування бібліотечної освіти у США / С. О. Чуканова. // Проблеми емпіричних досліджень у психології / [відп. ред. І. П. Маноха ; Переяслав-Хмельницький державний університет ім. Г. Сковороди. – К. : Гнозис, 2014]. – Вип. 8. – С. 506-511.
6. Crosby O. Librarians: information experts in the digital age / O. Crosby. // Occupational Outlook Quarterly. – 2000.- № 1. – P. 3 – 15.
7. Directory of ALA-Accredited Master's Programs in Library and Information Studies / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ala.org/accreditedprograms/directory>. – Назва з екрана.
8. McCook K. Opportunities in Library & Information Science Careers. McGraw-Hill, 2001. –160 p.
9. Richardson John V. History of American Library Science: Its Origins and Development / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://polaris.gseis.ucla.edu/jrichardson/ALS.pdf> – Назва з екрана.
10. Rubin Richard E . Foundations of Library and Information Science. – New York : Neal-Schuman Publishers , Inc. , 2004. – 495 p.
11. Standards for Accreditation of Master's Programs in Library and Information Studies / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ala.org/accreditedprograms/sites/ala.org.accreditedprograms/files/content/standards/standards_2008.pdf. – Назва з екрана.
12. Structure of the U.S. Higher Education System / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.aacc.nche.edu/Resources/aaccprograms/international/Documents/studentguide/sg8_structureoftheushigheredsystem.pdf. – Назва з екрана.